„זשארעס"

(סאוויעט הומאר)

פון מיכאיל זאשטשענקא.

אידיש פון וו. זילבערבערג.

עס קומט שוין אן א נייער לעבענס שטייגער, און א סך טאטע־מאמעס זענען נאך אליץ צום שכל ניט געקומען.

א סך עלטערען גיבען נאך אליץ אזעלכע נעמען זייערע קינדער, ווי: קאליא, פעטיא, אנדרוישא א. אז. וו. און אין צוואנציג יאהר ארום, ווען, מען קען זאגען, דאס לעבען וועט אויפשיינען, וועלען אזעלכע קליינבירגערליכע נעמען ווי פעטיא, זיין פשוט א חרפה.

ס'איז קיין ספק נישט פאראן, אז עס זענען דא עלטערען, וועלכע וואלטען שוין געווען צופרידען צו געבען זייערע קינדער נייע נעמען, נאר דער חסרון איז, וואס עס איז נישטא קיין אויסוואל. צוויי, דריי נעמען און א סוף. און עס קאן נאך ארויסקומען אזא מכשול. ווי ביי מיינע פריינט:

דעם פארגאנגענעם סעזאן איז מיין מיינע פריינט געבוירען געווארען א איינגעל.

די עלטערען זענען געווען אזעלכע, אזוי צו זאגען, פראגרעסיווע מענשען, האבען זיי זיך דערפרעהט.

— אהא, זאגען זיי, אין דעם פאל וועלען מיר אייך ווייזען, אז מיר זענען נישט אבי ווער. מיר וועלען איהם שוין אזא נאמען געבען, אזוי, דעם אמת'ען, דאס וועט שוין ניט זיין עפעס א פעטיא.

זיי האבען גענומען טראכטען, וואס פאר א נאמען צו געבען. צוויי טעג נאכאנאנד געטראכט און געקוקט אין די קאלענדארען און אויפ'ן דריטען טאג קראנק געווארען. זיי קענען נישט צוטראכטען קיין פאסענדען שעהנעם נאמען.

פלוצלונג קומט צו זיין אריין זייערער א שכן.

— סטייטש — זאגט ער — עפענט אויף דעם ערשטען בעסטען פאליטישען ווערטער־בוך, נעהמט ארויס עפעס א באריימט פאמיליע און גיט א נאמען אייער אונשולדיג פיצעלע.

די עלטערען האבען אויפגעמיישט א ווערטער־בוך. עס האט זיך דערנאך ארויסגעוויזען, אז דאס איז געווען א "רייזע־פאליט־ווערטער־בוך".

זיי גיבען א קוק — א סימפאטישע, שענע פאמיליע — זשארעס. זיי לייענען איבער: "זשארעס, א פיהרער פון דער סאציאליסטישער באוועגונג אין פראנקרייך... פארברעכעריש דער'הרג'עט געווארען פון א ווינקעל"...

זיי גיבען א טראכט: עס איז פאסיס. זאל דער אינגעל הייסען זשארעס, לכבוד דעם העלד זשארעס. הורא! און זיי האבען דעם אינגעל דעם נאמען געגעבען, פארערעניסטרירט און גערופען אים זשארעס.

פלוצלונג קומען צו זיי געסט, צוויי שען וועלכע עס געפינט זיך אויך דעם ווייב'ס ברודערעל, דער קאמסאמאלעץ פאשא ק—אוו.

פאשא גיט א זאג: "עפעס א מאדנעם נאמען האט איהר איהם געגעבען, אויב נישט צו זאגען נאר מעהר... — און צוזאמען זיך אויף א קול.

— וואס איז דען? — זאגען זיי.

— וואס הייסט — זאגט ער — זשארעס איז טאקע געווען א סאציאליסט, נאר ער איז געווען א שונא פון קאמוניזם. ער איז געווען א טוער פונ'ם צווייטען אינטערנאציאנאל. ווי, למשל, א מענשעוויק, א שעהנעם נאמען האט איהר איהם געגעבען, איך גראטוליר אייך, ליבינקע עלטערען!

דא האבען זיך די עלטערען שוין אנגעצונדען, פארלוירען. זיי האבען אויפגעמישט דעם ווערטער־בוך — אז אויבגליק, א סאציאליסט. זיי גיבען א קוק פאשקא'ן — ער שטעהט און לאכט.

די עלטערען האבען זיך זעהר שטארק מצער געווען. זיי האבען אנגעהויבען קרעכצען, זיפצען. די מאמע טענה'ט:

— ווער האט זיך געוואלט ריכטען אויף אזא אומגליק. נאך גוט, וואס דער זוהן איז א קליינבישיקער. אז נישט וואלט ער זיך געדארפט באגראבען פאר בושה צו רופען זיך מיט אזא נאמען!

דער טאטע טענה'ט:

— מען דארף שוין מארגען ארייגלויפען אין "זאגס" און בייטען איהם דעם נאמען. זאל ער כאטש הייסען סאנני.

צומארגענס איז די מאמע מיט'ן קינד אויף די הענט אוועקגעלאפען אין "זאגס".

— אזוי און אזוי, טענהט זי — זייט אזוי גוט און ליעב, בייט מיר דעם נאמען, אז נישט איז א סקאנדאל...

דארט ענטפערט מען איהר:

— ס'איז טאקע זעהר א טרויעריגער פאקט, נאר נאכ'ן געזעץ טאר מען נישט בייטען קיין נאמען און קיין פאמיליע ביז 18 יאהר, זאל אייער אינגעל אריינקומען אהער אין 17 יאהר ארום, מאנטאג פון צוויי ביז דריי א זייגער, דאמאלסט וועט מען עס קענען טאן.

און די פראגע איז טאקע נישט געלייזט געווארען.

אין די הייסע טעג

(במקום פעליעטאן)

פון אברהמ'ל.

ווען די היץ זיך צושפיעלט
און עס פייניגט דער דארשט מיך,
פארגעס איך אז שפייז,
און עס דאכט מיר, אז די
קאמפלימענטען מיין ליעבסטערס
מיך גריזשען ווי מייז.

ווען די היץ זיך צושפיעלט
און נעהמט בראטען די לעבענס
פון זינדיגער ערד,
דאן ערשיינט יעדער שטראל מיר
פון הימעלרייך אפט,
ווי א זילבערנער שווערד...

ווייל ער פייניגט און שטעכט
דאס געצעלט פון מיין אומרעה
און חלום מיט סם,
און ער טרינקט דארט אויס
ביז'ן טראפען דעם לעצטען
פון ליעבע דעם ים.

און מיט האס פילט ער אן
אלע נעסטען פון בענקשאפט
און גלויבען אין ברוסט,
וואו אמאל האט פולסירט
נאר מיט שטראמען פון תאוה
פארלאנגען און גוסט.

ווען די היץ זיך צושפיעלט
און צולעבערט די קעפ
פון דער זינדיגער וועלט,
דאן פארבייט גלייך די ווילדקייט
מיין אומעט און ליעבע,
וואס האט מיך באזעלט.

און געטריבען ווער איך,
ווי פון טויזענט טייוואלים,
צו קיהלען מיין האס
אין געשריייען אומזיסטע,
אין טייכען און וועלדער
און קאלט פרישען פאס.

איבעראל דאך פארפאלגט
מיך דער בייזער שלים־מזל,
וואוהין איך זאל ניט געהן —
וואוהין איך זאל ניט לויפען,
איז, פונקט ווי א קאסע
וואס טרעפט אויף א שטיין...

ביי דעם "ביעטש" ווען איך בין
שוין אין "ביידינג סוט" פארטיג
צו שפרינגען אין טייך,
מיך באגעגיינט מיין שווינגער
מיט העקסישע בליקען
און שעלטען נעהמט גלייך...

און דערגרייך איך דעם וואלד,
וואו עס "פיקניקט" די יונגענד
מיט פרעהליכען קוויטש,
מיר אנטקעגען קומט דוקא
די ערשטע געליעבטע,
וואס קלאגט מיך פאר "בריעטש"...

קוים איך זעץ זיך אהויף
אויפ'ן "אייז־באקס" פאר כעס, —
א בראך און א קלאג! —
באלד דערפיהל איך, עס הויבט מיך...
פון זיץ נאר א גאפעל
צוגלייך מיט א טשוואק...

פון א פענסטער א הויכען
א וועשנע האט מיך
מיט איהר וואסער באלעבט,
א פאליסמאן האט זי
ארעסטירט, און אין היץ
מיך, אלס עדות, געשלעפט...

אבער ווען איך האב ענדליך
נע'חלש'ט אין דרויען
פון היץ, ווי א יאלד, —
אין געריכט האב איך שטראף דאן,
פאר שטערען דעם "טרעפיק",
אהן טענות באצאלט...

ווען די היץ זיך צושפיעלט,
האב איך ליעב אין מיין וואנע
צו כאפען א שלאף...
אבער שיער זיך דערטרונקען
האב איך פון דעם "פלעושור"
אמאל, ווי א שאף...

איצט דערקלערט מיר, וואוהין
זאל איך ענדליך אנטלויפען
פון ברענענדע טעג,
וואו געפין איך א קיהלען
און רוהיגען, שטילען
און איינזאמען ברעג?...

דער חתן

(א ניי־ארקער דראמעלע)

פון שלמה בן משה.

ארט: — ביי סיידין אין ציטער.

ציט: — אכט א זייגער אין אויפגאנג.

ס י י ד י: — סאראַ גוטקייט, אסתר'שי וואס דו ביזט געקומען.

א ס ת ר: — כ'האב שוין לאנג געוואלט קומען, נאר עס האט זיך עפעס ניט געמאכט.

ס י י ד י: — פארוואס זשע אסתר'שי ביזטו טאקע נישט געקומען, שוין אפשר א יאהר אז דו ביזט דא ניט געווען. איך האב שוין איבערגעטראכט.

א ס ת ר (פארדראסן): — איבערגעטראכט און ניט געקאנט קומען צו מיר.

ס י י ד י (אין פארלעגענהייט): — כ'וויים, ס'האט זיך עפעס ניט געמאכט, אלץ אזוי פארדרעהט.

א ס ת ר (מיט פארוואורף): — וואס זשע סיידי'שי ביזטו אזוי פארדרעהט?

ס י י ד י (רויטעלט זיך): — כ'וויים, כ'האב געמיינט, דו האסט געהערט.

א ס ת ר: — אויף מיין וואָרט סיידי כ'האב נאר ניט געהערט. דערצעהל שוין גיכער. כ'שטארב פאר נייגעריגקייט.

ס י י ד י: — ס'איז ניטא וואס צו דערצעהלען. כ'געה אין גיכען חתונה האבען.

א ס ת ר: — וואס רעדסטו, האסט א חתן?

ס י י ד י (מיט שטאלץ): — ווי דען, אז א חתן קען מען דאך ניט חתונה האבען.

א ס ת ר: — איז ער עפעס א שעהנער?

ס י י ד י (פארטרויליך): — מיר דאכט זיך, אז ער איז דער שעהנסטער אין גאנץ שטאדט.

א ס ת ר: — און דו האסט איהם זעהר ליעב, מסתמא?

ס י י ד י: — סאראַ פראגען דו פרעגסט.

א ס ת ר (מיט שטאלץ): — קענסט מיר סיידי'שי אויך אפגעבען מזל טוב.

ס י י ד י (כאפט אן אסתר'ס הענט) — אזוי, האסטו שוין אויך א חתן, וואס זשע שווייגסטו?

א ס ת ר: — כ'שווייג נישט, אלע ווייסען.

ס י י ד י: — דיין חתן איז מסתמא אויך א שעהנער?

א ס ת ר: — נאר אפשר שעהנער פון דיינעם.

ס י י ד י (צולאכט זיך): — כא, כא, נאר שעהנער פון מיינעם. וועסט אנקוקען מיין חתן וועסטו דאס ניט זאגען, ער דארף טאקע היינט קומען, וועט באלד אריין.

(כאפט אן אסתר'ן, כמעט מיט טרעהרען): — אוי אסתר'שי בין איך גליקליך.

א ס ת ר: — און איך אויך, סיי־די'שע, כ'בין אזוי גליקליך, און ער האט מיך אזוי ליעב. איז נאר די כפרה פאר מיר.

ס י י ד י: — און מיינער, אסתר'שי וואלט פאר מיר געגאנגען אין פייער און אין וואסער, און זיין רעדען, האסט איהם באראפט הערען רעדען (אין שפאס) וועסט זיך נאך אויך פארליבען אין איהם, וואס וועט דערנאך זיין?

א ס ת ר (אויך אין שפאס): — וועלען מיר זיך בייטען.

(ביידע חברטעס כאפען זיך ארום און צוקושען זיך. עס דערהערט זיך א קלאפ אין טיר.)

ס י י ד י (שטיל, אויפגערעגט): — דאס איז ער. (הויך): — קאם אין!

(די טיר עפענט זיך און עס באווייזט זיך א שעהנער, שטארק־געבויטער יונגערמאן. ער דערזעהט ביידע מיידלאך, ווערט ער פלוצלונג בלאס און נעמט זיך שארען אויף צוריק.)

א ס ת ר (פאנגט אן קוויטשען): — אוי, גוואלד, דאס איז דאך ער.

ס י י ד י (צוטומעלט): — וואס, ווער ער?

א ס ת ר (מיט היסטעריקע): — דאס איז דאך ער, מיין חתן.

ס י י ד י (ווערט בלאס, האלט זיך קוים איין אויף די פיס): — וואס רעדסטו!? (אסתר חלשט, סיידי פאנגט אן קוויטשען. דער חתן שארט זיך דערווייל ארום און ווערט נעלם.)

ווען מ'וואלט מיך געלאזט „לויפען"

(פון מיינע, ערב־עלעקשען פעליעטאנדלאד.)

פון יצחקי.

ביז איצט איז נאך מיר שווער צו פארשטיין, פארוואס די דריי פאליטישע פארטייען פון קאנאדע, די קאנסערוואטיווען, ליבעראלען און ארבייטער, האבען מיך ניט נאמינירט אלס זייער אפיציעלען קאנדידאט אין דעם אירישען סעגמענט "ריידינג". איך ווייס ניט מיט וואס איך בין ערגער פון יענע קאנדידאטען, וועלכע מען האט יא נאמינירט. פארקערט, מיר ווייזט זיך נאר אויס, אז איך וואלט געווען בעסער פון זיי, און איך וואלט געווען פארטראטען מ י י ב אינטערעסען, בעסער ווי יענע וועלען מיט פאר מיר טאן.

אבער פארפאלען. עס איז א זאך, וואס איז שוין אפגעטאן געווארען און מען מוז עס אננעמען באהבה. אבער זיכער בין איך ביי זיך, אז איך וואלט געווען געווען א בעסערער פארטראטער ווי זיי זענען. ווארים די מעלות וואס מען דארף באזיצען, כדי צו זיין א דערפאלגרייכער פארלאמענט מעמבער, האט מיך נאט מיט זיי איבערגעגעבן געבענשט.

קודם כל איז נויטיג, אז מען זאל זיין א גרויסער שלומיאל. און מען זאל צו קיין אנדער, אינשטענדיגער מלאכה, אין דער וועלט ניט טויגען; צווייטענס דארף מען געבוירען ווערען מיט א טאלענט צו האבען לאנגע פינגער און צו קאנען שלעפען פון דער קהל'שער שיסעל; דריטענס דארף מען זיין א גרויסער בעל־חוצפה'ניק און נאך א גרעסערער "בלאפער"; פערטענס, דארף מען קענען פירען "ליינקע ליעבעס" מיט פארהייראטע ווייבלאך; פינפטענס, דארף מען זיין גלאט אזוי זיך, א גרויסער פאסקודניאק...

איך ווייס אז ניט אלע באזיצען די דאזיגע מעלות, און אט טאקע דערפאר, קאנען ניט אלע "לויפען" פאר פארלאמענט־מיטגלידער. יערער מענש פארמאגט אין א קלענערער אדער אין א גרעסערער מאס, אביסעל פון די דאזיגע מעלות. יערער מענש איז א קלענערער אדער א גרעסערער פאסקודניאק, אז דאריבער פארמאגען מיר אזוי פיעל פון זורענזען פון סאסייטיס, קנאקערס, מאז בערס, היטעל־דרייערס אין פארשיידענע אינסטיטוציעס, אבער כדי צו קענען זיין א פארלאמענט־מעמבער מוז מען באזיצען די פולע מאס, פון אלע אויסגערעכענטע מעלות.

און נאכדעם ווי איך האב זיך שוין געגעבען א חשבון־הנפש, האב איך ביי זיך געטראכט, אז ווען מען וואלט מיך געלאזט "לויפען", דאס הייסט, אז ווען איינע פון די פאליטישע פארטייען וואלט מיך געווען נאמינירט אלס זייער אפיציעלען קאנדידאט, וואלט איך זיך זעהר גוט אויסגעטויגט פאר מיין נייעם "דזשאב". איך וואלט אפשר געשטאנען מיט א קאפ העכער פון אלע מיינע נעגער.

ראשית וואלט איך ניט אויפגעהערט צו "בלאפען" אויף וואס די וועלט שעהט מיינע געערטע "וואוטערס". איך וואלט זיי דערציילט, אז איך וועל זיי אראפברענגען דאס טעלערל פון הימעל, אז איך זיי וועלען זיך באדען אין געזאלצענע וואנעס. צווייטענס, וואלט איך, מיינע אין האראצען, זיי געהאלטען פאר גרויסע בהמות, פערד בצורת אלקען, און גלאט יאלדען, וואס הויבען ניט אן צו ווינען ווער עס האט זיי פארשלייערט.

שלישית, וואלט איך זיך גלייך אויפגעגייט א גרויסען בייטעל, און איך וואלט זיך געלאזט גוט באצאלען פאר אלע טוכות, וואס איך וואלט פאר זיי אויסגעפרעגט אין די "הויכע פענסטער". וואס זשע, אומזיסט זאל איך זיך מטריח זיין פאר זיי? וואס איז, איך בין דען אימיצעלע קהל'שער שמש?

פערטענס, וואלט איך זיך ארומגערינגעלט מיט א חברה "פאליטישענס", און כ'וואלט זיי געדונגען, אז זיי זאלען ניט איפהערען צו ריידען וועגען מיר, זיי זאלען איבעראל דערציילען וועגען מיין גרויסער פערזענליכקייט און וועגען מיין יחוס. דאס וואלט געווים מיר אריינגעבראכט א סך כבוד און נאך מערער פון ליסטיס.

הכלל, איך וואלט שוין געוואוסט וואס אזוי צו אנגעהן מיט מיינע ביזנעס. אבער די צרה וואס מען האט מיך ניט נאמינירט, עס קאן זיין, אז ווען די פארטייען וואלטען געוואוסט, וואס פאר א מעלות איך באזיץ, וואלטען זיי מיך אויסגעכאפט, אזוי ווי מצה־וואסער, ווי רים איר דארפט וויסען, אז אזעלכע מעלות קאן מען ניט אויפקלייבען אין סמעטניק, מען דארף דערמיט געבוירען ווערען.

עה, ווען מ'וואלט מיך געלאזט "לויפען"... קיין בעסערען אמריקאנער וואלטען זיי זיך ניט געווארען.

מיין נייער סאסייטי דאקטאר

(א שפאס)

פון יהושע זינגער

מיין סאסייטי, די היברו בני משה, האט צוגענומען א נייעם דאקטאר. נאך גאר א יונגען בעקער, ערשט פון אוניווערזיטעט ארויס.

נו, בין איך צו איהם אוועק מיט מיינע אלטע צרות.

"פאני דאקטאר!" זאג איך, "עס טוט מיר וועה די פלייצע".

הייסט ער מיר עפענען דאס מויל, און גלייך ווי ער האט א קוק געטאן, האט ער אויסגעשריען:

"אה, דושי! קיין וואונדער, וואס עס טוט דיר וועה די פלייצע. הסאסט דאך א פולען מויל מיט גאנצע צייהן! ווי אלט ביזטו?"

"זעכציג יאהר."

"זעכציג יאהר, און קיין איין צאהן אין מויל ניט געטאכטשט, אלע גאנץ! איך בין דאך נאר אלט א העלפט פון דיר, און נאך אלט א העלפט פון דיר, אז איך בין דאך נאר אלט א העלפט פון דיר, אז איך בין דאך נאר אלט א העלפט פון דיר, אז איך בין דאך נאר